

«ΜΕΡΕΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ»

**Πολιτιστικό πρόγραμμα
του Γενικού Λυκείου Αυλωναρίου
Σχολικά έτη
2006-2007 και 2008-2009**

- Τσοπανάκος- το σήμα κατατεθέν της ελληνικής ραδιοφωνίας

Κείμενα, ανάσες, ήχοι, παύσεις, μουσικές.

Αυτοσχεδιασμοί.

Χάδι από αγαπημένες φωνές ηθοποιών.

**Συνθέτες που σημάδεψαν την ιστορία
του τόπου μας με τις μελωδίες τους.**

**Κείμενα μεγάλων συγγραφέων και ταπεινών γραφιάδων
Τεχνικοί, σκαπανείς.**

Δύσκολες εποχές πολιτικής Αστάθειας.

Λογοκρισία

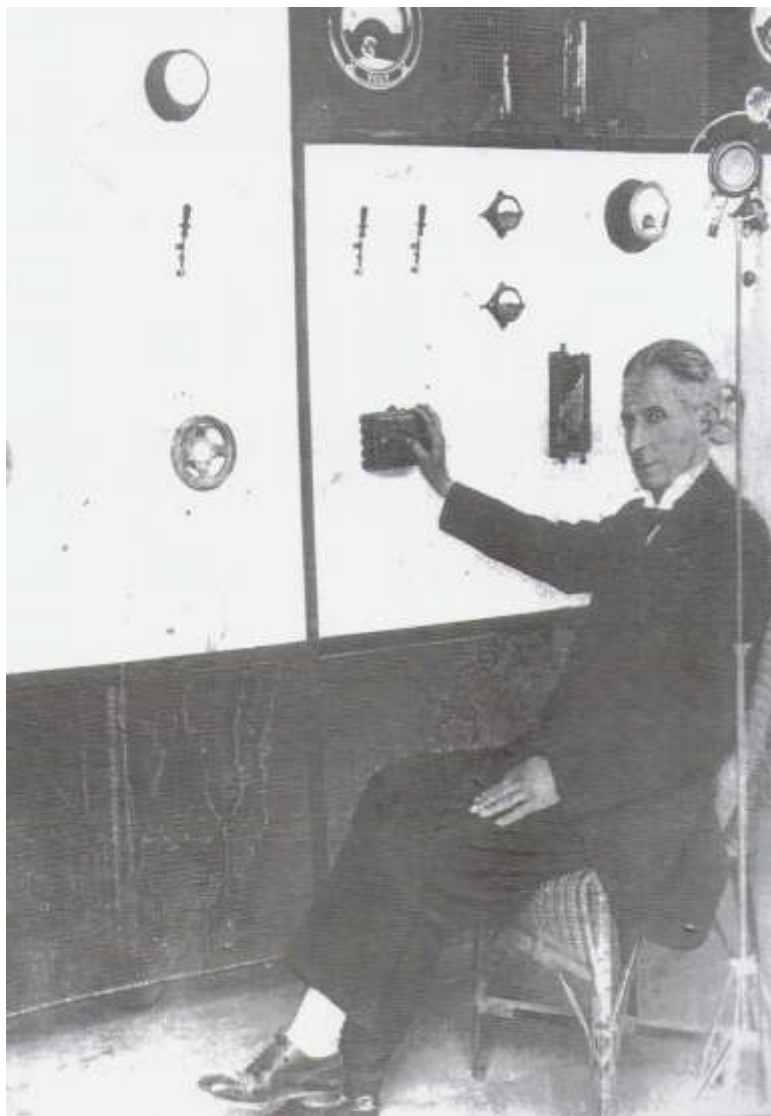
.....

**Ραδιόφωνο που αντιστέκεται στη
χυδαιότητα, στην αδιαφορία για τον
άνθρωπο. Ραδιόφωνο που χρειάζεται
περισσότερο για τα εντός μας παρά για
την πόζα μας.**

Γιώργος Μιχαλακόπουλος, ηθοποιός

A. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

- Στα τέλη του 19ου αιώνα, ο πρωτοπόρος Ιταλός φυσικός Γουλιέλμος Μαρκόνι, κατασκευάζει τον πρώτο ασύρματο ραδιοφωνικό πομπό.
- Τρία χρόνια αργότερα ο ασύρματος πομπός του Μαρκόνι μεταδίδει το πρώτο υπερατλαντικό ερτζιανό μήνυμα, από τη Μεγάλη Βρετανία στον Καναδά.
- Στις ΗΠΑ , περίπου το 1910, οι πρώτοι «πειρατές» του ασύρματος επιτυγχάνουν τη μεταξύ τους επικοινωνία.

Στην Ελλάδα ο 1^{ος}
ραδιοφωνικός
σταθμός εξέπεμψε
στη Θεσσαλονίκη με
ιδιωτική
πρωτοβουλία από
τον
ραδιοηλεκτρολόγο
Χρίστο Τσιγγιρίδη το
1926

Αμέσως μετά την
απελευθέρωση
άρχισαν να ιδρύονται
και άλλοι σταθμοί σε
διάφορες πόλεις της
χώρας που υπάγονταν
στη δικαιοδοσία του
ΕΙΡ, καθώς και
στρατιωτικοί σταθμοί,
υπό τη δικαιοδοσία
των Ενόπλων Δυνάμεων
(**ΥΕΝΕΔ**).

Από τα τέλη της δεκαετίας του 70,
αρχικά η μπάντα των μεσαίων και στη
συνέχεια η μπάντα των FM
κατακλύζονται από εκατοντάδες
ερασιτέχνες (επονομαζόμενοι πειρατές)
που εκπέμπουν πολυποίκιλα
προγράμματα, αμφισβητώντας ανοιχτά
το ραδιοφωνικό μονοπώλιο της
κρατικής ραδιοφωνίας.

- Την τελευταία εικοσαετία, εκσυγχρονίστηκε και ο θεσμός της ραδιοφωνίας. Με το νόμο 1730/1987 ιδρύθηκε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου για τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, που λειτουργεί με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας με έδρα την Αθήνα (ΕΡΤ.Α.Ε).
- Από τη δεκαετία του 90' καθιερώνονται οι ωριαίες ραδιοφωνικές ραδιοεφημερίδες, τα τρίλεπτα δελτία και οι μονόλεπτοι τίτλοι ειδήσεων, οι ζωντανοί μαραθώνιοι πληροφόρησης.
- Το 1996 , σηματοδοτεί το κοινωνικό πρόσωπο του ραδιοφώνου (Πανελλήνιοι διαγωνισμοί θεάτρου, προβολή της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς.....)

- Οι **Ολυμπιακοί αγώνες του 2004** σημαίνουν για την ελληνική ραδιοφωνία εκ βάθρων αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του δημόσιου ραδιοφώνου. Τα αναλογικά στούντιο μετατρέπονται σε ψηφιακά.

- Την τελευταία δεκαετία το ελληνικό δημόσιο ραδιόφωνο αύξησε σημαντικά την ακροαματικότητά του. Η μέση ημερήσια ακροαματικότητα της ΕΡΑ αγγίζει σήμερα το 25,6 %. Η ελληνική ραδιοφωνία μετρά 7 κεντρικά προγράμματα- ΝΕΤ, Β' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, Γ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ, ΕΡΑ ΣΠΟΡ, ΚΟΣΜΟΣ, ΕΡΑ 5, ΦΙΛΙΑ και 19 περιφερειακούς σταθμούς.
- Ελπίδα όλων , οι οποίοι μεγαλώσανε με το ραδιόφωνο είναι αυτό να παραμείνει μια ακτίνα πολιτισμού, κριτικής σκέψης, δημιουργικότητας, ονείρου και συντροφικότητας προσπαθώντας να προσελκύσει όσους πιστεύουν ότι ο λόγος και με τις δύο σημασίες του οφείλει να ακροάται και όχι να βλέπεται.

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΦΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ
«ΑΝΑΝΕΩΝΟΝΤΑΙ» ΜΕ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

ΕΩΣΦΟΡΟΣ 56 (26-10-1929)-
(ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΧΑΛΚΙΔΑ)

Γιὰ νὰ ξέρετε . .

Ἐφέτος . . . (μὴ σᾶς φαίνεται ἄστεϊο !)
Ραδιόφωνον θὰ φέρῃ κι' ἓνα Ζαχαροπλαστειο
ποὺ ὁ ῥέκτης Γιώργος Τζάρας διευθύνει πρὸ καιροῦ
κι' ὅσοι πλήττουν σ' ἄν βρεθοῦνε μὲς στὶς σάλες τοῦ χοροῦ
κεῖ' θὰ πέρνουν τὸ γλυκό τους δίχως σέντσι παρά - πάνου
καὶ συγχρόνως θὰ ἀκούουν καὶ τὴν Ὀπερα Μιλάνου
ἢ τῆς Μόσχας τὸ μπαλέτο ἢ τὸ Φόξ τὸ τοῦ Λονδίνου
καὶ ἄσμένως θ' ἀκροᾶται κάθε βαθιφώνου φίνου !
Κι' ἔτσι θὰ ἀκοῦμε ὅλοι δίχως ἔξοδα πεντάρα
Ραδιόφωνο τοῦ Τ ζ α ρ α .

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟΝ ΝΑΝΟΥ

Μᾶς ἔφερε κι' ὁ Νάννος «Ραδιό»

καὶ ἔτσι ἓνα Κέντρον παλαιὸ

φρεσκάρισε καὶ ἔγινε μοντέρνο

Κι' ἀφοῦ τῆς μόδας ἔγινε κι' αὐτὸς

θαμὼν κι' ἐγὼ τοῦ γίνομαι πιστὸς

κι' ἐκεῖ τὸ καφεδάκι μου θὰ πέρνω

Ἐκεῖ λοιπὸν θὰ φτιάσω τὴ φωλῆρά

καὶ ὅπερες θ' ἀκούω καὶ βιολιὰ

ἀπὸ Λονδῖνο, Ρώμη καὶ Βυζάντιον

Κι' ἐκεῖ, ὑπὸ αἶρα δροσερό,

τὸ βῆμα τῆς προόδου θὰ μετρῶ

τοῦ Νάννου, ποῦ μοῦ φαίνεται...Γιγάντιον!

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΑ ΤΕΛΕΦΟΥΝΚΕΝ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΕΥΒΟΙΑΣ

Π. ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ & Γ. ΒΡΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΟΔΟΣ ΚΡΙΕΖΩΤΟΥ (Παραπλεύρως Φαρμακείου κ. ΑΘ. ΤΣΑΚΟΥ)

ΛΑΪΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ
ΜΕ ΤΙΜΑΣ ΛΑΪΚΑΣ

ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΩΝ
ΑΝΤΙΠΑΡΑΣΙΤΙΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΙ

Προτού αγοράσετε Ραδιόφωνον εξισχεφθήτε την έκθεσιν μας.
Θά ικανοποιηθήτε.

Ο Στιθμός εκπαιδών της Ελλάδος και οι περισσότεροι Στιθμοί της Ευρώπης είναι της Έταιρείας ΤΕΛΕΦΟΥΝΚΕΝ. Συνεπώς και τα Ραδιόφωνα σας πρέπει να είναι της ίδιας Έταιρείας ΤΕΛΕΦΟΥΝΚΕΝ καθόσον μόνον αὐτὰ Ραδιόφωνα είναι συντονισμένα τεχνικῶς ἀνάλογα με τοὺς Στιθμούς.

Ἄρα καὶ ἡ ἀπόδοσις των εἶναι καλλίτερα καὶ ἡ ικανοποίησις τοῦ ἀκροατοῦ μεγαλυτέρα.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ ΕΠΕΙΓΟΝΤΩΣ ὑποαντιπρόσωποι διὰ τὰς πόλεις τῆς Εὐβοίας πρὸς συμπλήρωσιν δικτύου ὑποαντιπροσωπειῶν

ΓΡΑΨΑΤΕ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 1938

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΣ

Τα κείμενα που ακολουθούν είναι πληροφορίες που συνέλεξαν οι μαθητές από κατοίκους του Δήμου Αυλώνας μέσω ερωτηματολογίου.

Πριν την εμφάνιση του ραδιόφωνου στην περιοχή μας οι Ειδήσεις μεταδίδονταν με τους ταξιδιώτες που έφταναν από μακριά, αλλά και με αγγελιαφόρο από το Αλιβέρι τον οποίο είχε διορίσει ο δήμαρχος όπως στον πόλεμο του 1897.

Τα ραδιόφωνα πρωτοεμφανιστήκαν στην επαρχία στα καφενεία. Είχαν και κάποιες οικογένειες που είτε ήταν εύπορες είτε Κάποιος συγγενής μετανάστης φρόντισε γι αυτό.

Ήταν ογκώδη και χρησιμοποιούσαν μπαταρίες με υγρά οι οποίες φορτίζονταν με τη βοήθεια των μηχανών των αυτοκινήτων ή χρησιμοποιούσαν την κίνηση από τους μύλους.

Αυλωνάρι

- Εμφανίστηκε το 1937 με 1938 στο καφενείο του Ιωάννη Καγκέλη (Τουλογιάννης), είχε λυχνίες και δούλευε με μπαταρία αυτοκινήτου. Ραδιόφωνα ακόμα είχαν, ο Γιώργος Καραπάς, επίσης ιδιοκτήτης καφενείου, ο Πτολεμαίος Παπασταματίου, ο Σταύρος Παπαγεωργίου, ο παπάς Βασίλης Μασούρας , ο γεωπόνος του χωριού και ένας καθηγητής φιλόλογος. Αργότερα μετά τον πόλεμο άρχισαν να αυξάνονται τα ραδιόφωνα. Στο καφενείο του Αναστασίου Ποθητάκη (Τασουλάκου) , μετά το 60 μαζεύονταν οι χωριανοί και άκουγαν.
- Ο Κούκης Νικόλαος θυμήθηκε ότι άκουγαν ειδήσεις κρυφά για την έκβαση του πολέμου με τους Γερμανούς από το Λονδίνο. Ένα γεγονός όμως που χαραχτηκε στη μνήμη του ήταν η αναμετάδοση της χειροτονίας του Βασιλείου Κωνσταντίνου ο οποίος καταγόταν από το Αυλωνάρι.
- Στη μνήμη του Νικολάου Ζαφειρίου έχει χαραχθεί η φωνή του τότε Εκφωνητή Σταυρόπουλου στις 7 το πρωί στο καφενείο με το χαρακτηριστικό σήμα του BBC.

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΩΣ ΜΕΣΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ

- Η απόκτηση ραδιόφωνων γινόταν κυρίως από εύπορους ανθρώπους. Το κατάστημα ή ο ιδιώτης που πουλούσε ένα ραδιόφωνο έπρεπε να δώσει και απόδειξη παραλαβής και σε περίπτωση που την έχανε ο παραλήπτης, έπρεπε να κάνει χειρόγραφη δήλωση.
- Η απόκτηση ραδιόφωνου την εποχή της γερμανικής κατοχής προϋπέθετε ειδική άδεια από τη γερμανική κυβέρνηση.

(τα στοιχεία αντλήθηκαν από τους πίνακες του παραρτήματος των Γενικών αρχείων του κράτους στην Χαλκίδα)

Αποδοχή

Παραλαβή ενόρματων εν τω δώματι

Παρέλαβον ο υπογραμμισμένος Νικόλαος Μαχαίρας δικη-
 γόρος εν τω δώματι σταθμίου το 159.910 Ραδιο-
 φωνου τύπου Westinghouse ανήκου εν τω κτ στρ-
 ρίου Παγκωνβαντίου φάτρειν κείτονος Μαννεμά-
 ρου. -

- Εν σταθμώ τῷ 22 εκτρυβείον 1947

Παραλαβήν

Μαχαίρας

ΟΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΕΜΠΝΕΟΥΝ ΤΟΥΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ.

Β. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

- Το ραδιόφωνο επιτέλεσε κυρίαρχο ρόλο κατά τη διάρκεια σημαντικών περιόδων του 20ου αιώνα όπως η κήρυξη του 2^{ου} Παγκοσμίου πολέμου, είτε παρέχοντας ηθικό και ψυχολογικό έρεισμα σε κάθε αγωνιζόμενο Έλληνα.
- Έτσι το ραδιόφωνο με τη φωνή του αρχιεκφωνητή Κώστα Σταυρόπουλου θα μεταδώσει το ανακοινωθέν της κήρυξης του Ελληνοϊταλικού πολέμου και θα αναλάβει την ενημέρωση του λαού με τα ανακοινωθέντα του ελληνικού στρατηγείου, αλλά και την εμπύχωση του.

- Ο Κώστας Σταυρόπουλος εκφωνεί το πρώτο πολεμικό ανακοινωθέν στις 28-10-1940

- Σοφία Βέμπο τραγουδά

« Ντούτσε ...κορό ἴδο»

Η φωνή της Σοφίας Βέμπο, γνωστής ως τραγουδίστριας της νίκης, θα σκορπίσει αφάνταστο ενθουσιασμό στον αγωνιζόμενο ελληνικό λαό, ερμηνεύοντας παραφρασμένα τραγούδια της εποχής, όπως το «Κορόιδο Μουσολίνι σε στίχους του Γιώργου Οικονομέα.

- Στις 27 Απριλίου 1941, ημέρα έναρξης της Γερμανικής Κατοχής, ο ραδιοφωνικός σταθμός Αθηνών θα εκπέμψει το τελευταίο δελτίο του, πάλι με τη φωνή του Κ.Σταυρόπουλου.

- Στις **18 Οκτωβρίου 1944**, ημέρα της απελευθέρωσης, το ραδιόφωνο θα μεταδώσει το **διάγγελμα του Γεωργίου Παπανδρέου** στο Σύνταγμα.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΥΠΟΥ & ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ

**ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ**

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΑΡΙΘΜ. 7
20 - 26 ΙΟΥΛΙΟΥ 1941

Ο ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
Μεταδίδει:

ΔΙΑ ΜΕΣΑΙΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ	601 ^{κν}	499.2 ^μ
ΔΙΑ ΒΡΑΧΕΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ	7075 ^{κν}	42.4 ^μ

Ειδήσεις εις την Ἑλληνικὴν :
Ὡρ. 8.09', 13.30', 14.30', 20.15', 22.00', 23.00', 24.00'.
Ειδήσεις εις τὴν Ἰταλικὴν :
Ὡρ. 7.30'—7.40', 13.02'—13.10', 17.30'—17.40', 20.25'—20.30'.
Γερμανικὴν Ἐκπομπὴν :
Ὡρ. 8.26'—8.36', 12.00'—13.00', 19.30'—20.15', 21.00'—22.00'.
Κοινὴν ἐκπομπὴν Ρ.Σ.Α. καὶ Γ.Σ.Π. : Ὡρ. 20.30'—21.00'.
Μάθημα Γερμανικῆς : Ὡρ. 19.20'.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Πᾶσα ἀλλαγὴ τοῦ Προγράμματος, εἰς οἷσδεσθε λόγῳ θὰ ἀναγγέλληται ἐν τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ.
Οἱ ἀσθενεῖς φύσεως χειρόγραφα ἀποστελλόμενα ἢ παραδιδόμενα εἰς τὴν Διεύθυνσιν Ραδιοφωνίας ΔΕΝ ἐπιστρέφονται.
Κατὰ τὴν λήψιν διὰ τῶν βραχέων κυμάτων δὲν ἀκούεται τὸ-διὰ τῶν μεσαίων κυμάτων ἀκουόμενον ἀνὰ Β' τῆς ὥρας χαρακτηριστικὸν σύριγμα.
[Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τοῦ παρόντος προγράμματος].

Το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του
Ελληνοϊταλικού πολέμου και την περίοδο της Τριπλῆς Κατοχῆς στο οποίο
βλέπουμε ὅτι μεταδίδονται ειδήσεις στην Ελληνική, Ἰταλική και Γερμανική
γλώσσα

- Στις 21 Απριλίου του 1967 αναγγέλλεται από ραδιόφωνο η κήρυξη πραξικοπήματος που θα σημάνει την κατάλυση της Δημοκρατίας για επτά χρόνια.
- Έξι χρόνια αργότερα οι φοιτητές θα χρησιμοποιήσουν το ραδιόφωνο ως βήμα εναντίον της δικτατορίας εγκαθιστώντας δικό τους ραδιοφωνικό πομπό στο χώρο του Πολυτεχνείου.

Ο ραδιοφωνικός σταθμός του Μετσόβειου Πολυτεχνείου, γίνεται το βήμα της φοιτητικής νεολαίας ενάντια στο ανελεύθερο καθεστώς της δικτατορίας. Οι φοιτητές καλούν τον ελληνικό λαό ως αρωγό τους. Ο κόσμος συμμετείχε στην έκκληση των φοιτητών, προσφέροντας χρήματα, τρόφιμα, φάρμακα και η διαμαρτυρία των φοιτητών παίρνει χαρακτήρα παλλαϊκής εξέγερσης.

- Ρ/Σ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 1973

«ΕΔΩ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ»

- Τον **Ιούλιο του 1974** το ραδιόφωνο θα μεταδώσει διάγγελμα του στρατηγού Γκιζίκη για την **τουρκική εισβολή στην Κύπρο**.
- Την περίοδο **1974-1988** και πάλι το ραδιόφωνο, θα μεταδώσει κορυφαία γεγονότα της σύγχρονης ιστορίας μας:
  - το διάγγελμα του πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή, τον Αύγουστο του 1974,
  - απόσπασμα της ομιλίας του κατά την τελετή ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ στις 28 Μαΐου 1979.
  - δήλωση του Α. Παπανδρέου τη νύχτα των βουλευτικών εκλογών, στις 18-10-1981 για τη νίκη του ΠΑΣΟΚ.
- Από τις αρχές της δεκαετίας του 90' το ραδιόφωνο έπαψε να είναι κρατικό μονοπώλιο με τη θεσμοθέτηση της ελεύθερης μη κρατικής ραδιοφωνίας.

Γ. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

-δύναμη εξουσίας-

- Μια ραδιοφωνική θεατρική παραγωγή του **Όρσον Γουέλς** με τον τίτλο **«Εισβολή από το Άρη»** το **1938** προκαλεί πανικό σε πολλά μέρη των ΗΠΑ επειδή δημιούργησε την ψευδή αίσθηση ότι πράγματι ο πλανήτης είχε υποστεί επίθεση εξωγήινων.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ

- Ο Γκέμπελς ως υπεύθυνος διοργάνωσης των συγκεντρώσεων του Χίτλερ περιγράφοντας μια ομιλία του προς τους μεγαλοβιομήχανους αυτοκινήτων στις 11 Φεβρουαρίου ανεβάζει τους ακροατές της εκπομπής του στα 20.000.000.
- Συγκεκριμένα ο Γκέμπελς εκφωνούσε: « Σας ζητώ να αφήσετε τη φαντασία σας ελεύθερη. Φανταστείτε: Αυτό το τεράστιο κτίριο, και κάτω αυτή η τεράστια αίθουσα και οι πτέρυγες της αριστερά και δεξιά, μαζί με το προαύλιο και τους εξώστες-γεμάτα από μάζες λαού. Δεν μπορείς να ξεχωρίσεις τα άτομα, βλέπεις μόνον (ακούγονταν φωνές και τραγούδια) ανθρώπους, ανθρώπους-μια μάζα ανθρώπων. Μπορείς να ακούσεις τις μάζες να φωνάζουν «Γερμανία σήκω ψηλά» , πώς αντηχεί ο χαιρετισμός «Χάιλ» προς τον ηγέτη του κινήματος...προς τον καγκελάριο του Ράιχ, Αδόλφο Χίτλερ. Ο ηγέτης των SA ,Βος, δίνει τώρα το σύνθημα για να κάνουν την είσοδο τους οι σημαίες και τα λάβαρα. Εκεί κάτω, από το βάθος του Σπορτπαλαστ, ξεκινούν τα τέσσερα λάβαρα του Βερολίνου (ακούγεται ο εθνικός ύμνος της Γερμανίας). Όλη η μάζα των ανθρώπων αρχίζει να τραγουδάει το γερμανικό ύμνο...Το Σπορτπαλάστ προσφέρει μια υπέροχη, εντυπωσιακή εικόνα της μαζικής εκδήλωσης. Ο λαός όρθιος, περιμένει και τραγουδά με υψωμένα τα χέρια. Βλέπεις μόνον ανθρώπους, ανθρώπους, ανθρώπους. Όλοι οι γύρω εξώστες είναι στολισμένοι με σημαίες με τη σβάστικα. Από στιγμή σε στιγμή θα φτάσει ο καγκελάριος. Μπορείτε να το ακούσετε : « Ο Φύρερ έφθασε».

- ΣΤΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ο ΓΚΕΜΠΕΛΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΝΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ, ΤΟ 1934. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΝΑΖΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑΣ ΚΑΤΑΦΕΡΕ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΙ ΥΠΟ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΟΤΑΞΕΙ ΣΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.
- ΑΝΗΚΕΙ Σ'ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΚΤΙΜΗΣΑΝ ΤΙΣ ΕΚΠΛΗΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ. ΤΟ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΤΗΚΕ, ΛΟΙΠΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΕΣΕ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΝΑΖΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΔΙΩΞΕΩΝ.

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(11η ΣΤΡΑΤΙΑ)

Ἡμεῖς, τρατηγός, Ἀνώτατος Διοικητής τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐνόπλων Δυνάμεων,

Ἰδόντες τὸ ἄρθρον 251 τοῦ Στρατιωτικοῦ Ποινικοῦ Κώδικος καὶ τὸ ἄρθρον 55 τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8-7-38 Βασιτικοῦ Διατάγματος ἀριθ. 1415, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγκρίνεται τὸ περιεχόμενον τοῦ περὶ πολέμου νόμου,

Διὰ τὰς οὖν:

Ἄρθρον 1ον.—Ὅστις εἰς τὸ ὑπὸ κατοχὴν Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἐκθειάζει, εἴτε προπαγανδίζει δι' οἰασθῆποτε πράξεως, ἔστω καὶ συμβολικῆς, μεθόδους, ἐνεργείας, εἴτε προγραμματίζει ἱδία τῶν κομμουνιστικῶν ἢ ἀναρχικῶν ὀργανώσεων, θὰ τιμωρηθῇ διὰ φυλακίσεως ἀπὸ 5 ἕως 24 ἐτῶν, ἐπεκτεινομένης τῆς ποινῆς, κατὰ τὰς σοβαρωτέρας περιπτώσεις, εἰς τὴν τοῦ θανάτου.

Ἄρθρον 2ον.—Ἡ ἀρμοδιότης διὰ τὴν ἐκδίκασιν τοῦ ἐγκλήματος ἀνήκει εἰς τὸ Στρατοδικεῖον.

Ἡ παρούσα διακήρυξις τίθεται ἐν ἰσχύϊ ἅμα τῇ δημοσίευσί τῆς διὰ τοιοκολλήσεως

Ἡ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΙΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ
ΞΕΝΩΝ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ

Τὸ ὑπουργεῖον Δημοσίας Ἀσφαλείας ἐπενθυμίζει εἰς τὸ κοινὸν τὴν αὐστηρὰν ἀπαγορεύσιν ἀκροάσεως ὑπὸ τῶν κατόχων ραδιοφῶνων, ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν ἐκ σταθμῶν χωρῶν ἐχθρικών πρὸς τὰς χώρας τοῦ Ἀξίονος, συμφῶνως πρὸς τὴν προκήρυξιν τῶν ἰταλικῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Αἱ ἀποτυνομικαὶ ἀρχαὶ διατάχθησαν νὰ πρεθεῖν εἰς τὴν σύλληψιν τῶν παρῶν καὶ τὴν παράδοσιν αὐτῶν εἰς τὰς ἰταλικὰς στρατιωτικὰς ἀρχάς, συμφῶνως τῇ ἀνωτέρῳ προκηρύξει.

Ἄρθρον 1ον.— Πάντα τὰ κέντρα καὶ δημόσιοι χώροι, ὡς καὶ τὰ καταστήματα παντὸς εἶδους, ὀφείλου νὰ παραμένουν κλειστὰ κατὰ τὰς καθορισθείσας παρὰ τῶν ἀρμοδίων περιφερειακῶν Ἰταλικῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν ὥρας.

Ἄρθρον 2ον.— Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς κυκλοφορίας, ἡ ὁποία καθορίζεται ἐκάστοτε, διὰ διαταγῆς τῶν ἀρμοδίων περιφερειακῶν Ἰταλικῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, ἀπαγορεύεται ἡ κυκλοφορία εἰς ὅποιονδήποτε, μὴ κάτοχον εἰδικῆς ἀδείας, ἐκδοθείσης παρὰ τῶν Στρατιωτικῶν Ἀρχῶν ἢ τῆς Ἰταλικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς.

Ἡ ἀπαγορεύσις αὕτη δὲν ἰσχύει διὰ τοὺς μετερχομένους ἱατρικὰ ἐπαγγέλματα, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἀποδεικνύουν τὴν ἀνάγκην νὰ προστρέξουν εἰς ἀσθενεῖς ἢ ἐπιτόκους γυναῖκας.

Ἄρθρον 3ον.— Ἀπαγορεύεται καθ' οἰανδήποτε ὥραν ἡ κυκλοφορία εἰς πλεον τῶν δύο ἀτόμων ὁμοῦ.

Διὰ τὰς κηδείας καὶ θρησκευτικὰς λιτανείας χρειάζεται προηγουμένη ἀδεία τῆς τοπικῆς Διοικήσεως τῆς Ἰταλικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς, ἡ ὁποία θὰ καθορίσῃ τὴν ὥραν καὶ τὸ ἀκολουθητέον δρομολόγιον.

Ἄρθρον 4ον.— Οἱ παραβάται τῆς παρούσης διακηρύξεως θὰ τιμωροῦνται μέχρις ὀγδοήκοντα χιλιάδων δραχμῶν πρόστιμον. Δύνανται νὰ ἀποφύγουν τὰς δικαστικὰς συνεπείας, ἀφοῦ καταβάλουν τὸ ἀνώτατον τοῦ πρόστιμου.

Ἄρθρον 5ον.— Ἡ ἀρμοδιότης διὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν πρὸς τὴν παρούσαν διακήρυξιν παραβάσεων, ἀνήκει εἰς τὸ Στρατοδικεῖον.

Ἡ παρούσα διακήρυξις ἀκυρεῖ πᾶσαν προηγουμένην διάταξιν.

ΣΟΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τῇ 23ῃ Ἰουλίου 1941-ΧΙΧ

Ὁ Ἀνώτατος Διοικητής τῶν Στρατιωτικῶν Δυνάμεων Ἑλλάδος
CARLO GELOSO

ΙΤΑΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ
ΚΑΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ
ΑΚΡΟΑΣΗΣ
ΞΕΝΩΝ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ
ΣΤΑΘΜΩΝ

ΣΦΡΑΓΙΣΜΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

Τον Οκτώβριο του 1943, οι Γερμανοί σφραγίζουν περίπου 43.000 ραδιόφωνα, ώστε να λαμβάνουν μόνον το σήμα του Σταθμού της Αθήνας. Τα περισσότερα ραδιόφωνα, όμως, σφραγίζονται έτσι, ώστε να εξακολουθούν να λαμβάνουν το Σταθμό του Λονδίνου.

- «Ο σύρτης έπρεπε να μπει στην εξώπορτα, όλες οι πόρτες και τα παράθυρα να κλείσουν ερμητικά και όλα τα μέλη της οικογένειας να συγκεντρωθούν στο δωμάτιο που ήταν το ραδιόφωνο... "Εδώ Λονδίνο. Καλησπέρα σας. Σας μεταδίδομεν..." Σε μερικά σπίτια όλα τα μέλη, μαζί με το ραδιόφωνο μπαίνουν κάτω από μια κουβέρτα, ώστε να πνίγεται η φωνή... Ας σημειωθεί ότι τα περισσότερα από τα ραδιόφωνα που σφραγίστηκαν άκουγαν ή Κάιρο στα μεσαία κύματα (με στρίψιμο του πάντερ ή του μεταβλητού πυκνωτού ή Λονδίνο στα βραχεία με διαφόρους τρόπους...»

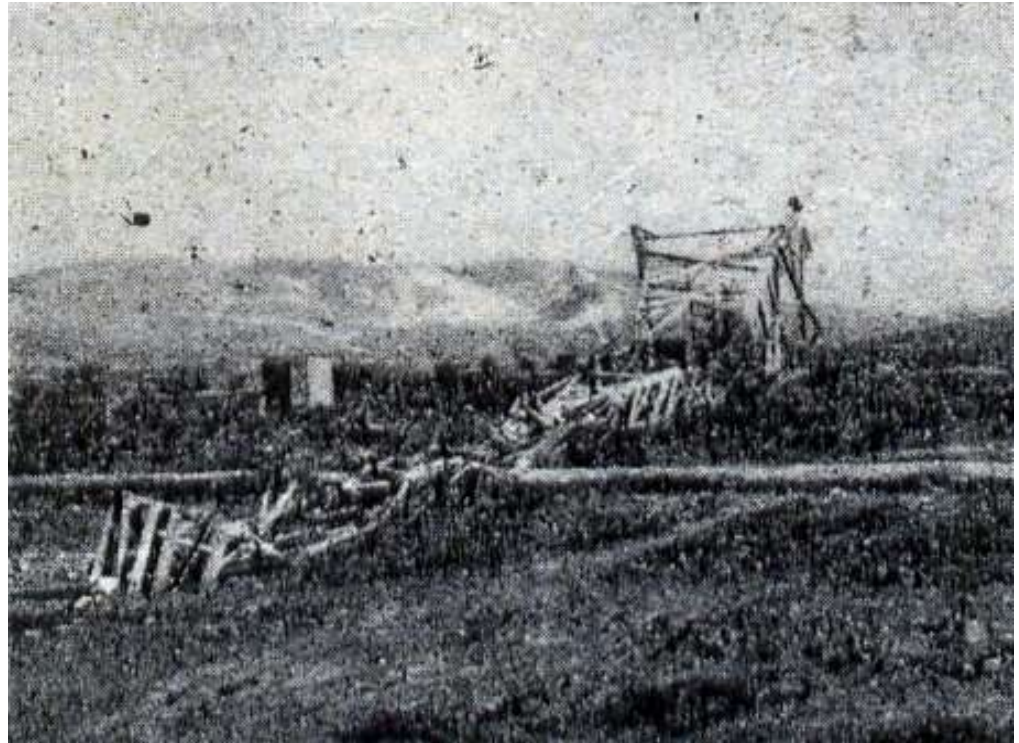
Μια μαρτυρία για το ραδιόφωνο την περίοδο της Κατοχής-Αντίστασης

Μετά τη συνθηκόλογηση της Ιταλίας, στις 9 Σεπτεμβρίου 1943 «Έξω από τη Δημαρχία(Χαλκίδα) είχε μαζευτεί κόσμος, που ζητούσε τα ραδιόφωνα του, που τα είχαν μαζέψει οι Ιταλοί για να μην ακούνε ξένους σταθμούς(...εδώ Λονδίνο...,καλησπέρα σας!) κι ήταν κλειδωμένα, με σφραγισμένη την πόρτα από τους Ιταλούς, σε κάποια αποθήκη της Δημαρχίας. Οι υπάλληλοι της Δημαρχίας δίσταζαν κι ο κόσμος φώναζε και απειλούσε. Έδωσα εντολή εκ μέρους του «εκπροσώπου των ανταρτών» ν' ανοίξει αμέσως η αποθήκη και να μοιραστούν τα ραδιόφωνα στους δικαιούχους. Έτσι κι έγινε. Η πόρτα άνοιξε. Όσοι είχαν αποδείξεις παράδοσης παίρνανε αμέσως το δικό τους.»

(ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ, ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ 1943-1944 ΣΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑ/ΚΑΤΟΧΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ,ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ, 1995)

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΠΟΜΠΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΕΡΜΑΝΟΥΣ, 1944

- Οι Γερμανοί αποχωρώντας από την Ελλάδα τοποθετούν εκρηκτικά στο κτήριο του πομπού. Ωστόσο, αποφεύγεται η ολοσχερής καταστροφή του. Ανατινάσσεται τελικά μόνον ο ένας ιστός, ενώ ο δεύτερος αναπηδά και παραμένει όρθιος δίπλα στη βάση του.

Το ραδιόφωνο στην περίοδο της δικτατορίας

- Στην Ελλάδα με το πραξικόπημα της 21ης Απριλλίου του 1967, ο δικτάτορας, Γ.Παπαδόπουλος, αναγνωρίζει τη δύναμη του μέσου και ασκεί συστηματικό έλεγχο και αστυνόμευση στη λειτουργία του ραδιοφώνου, καθώς αποκλείει και λογοκρίνει τραγουδιστές και συνθέτες.
- **Συγκεκριμένα απαγορεύτηκε η μετάδοση και ακρόαση της μουσικής του Μίκη Θεοδωράκη.** Ωστόσο η προφανέστατη εντατικοποίηση της προπαγάνδας, σε συνδυασμό με την ανιαρή, μόνιμη μουσική επένδυση των εμβλημάτων, παράλληλα με την ακρόαση εκπομπών από το εξωτερικό, **κυρίως του BBC και της Ντόιτσε Βέλλε**, φέρνουν τα αντίθετα αποτελέσματα: την αφύπνιση και αντίδραση του λαού και ιδίως των νέων.

«Εδώ Λονδίνο»- BBC

- Το 1969, ο Γιώργος Σεφέρης, από το BBC, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για το το δικτατορικό καθεστώς την Ελλάδα: «Όλοι πια το διδάχτηκαν και το ξέρουν πως στις δικτατορικές καταστάσεις η αρχή μπορεί να μοιάζει εύκολη, όμως η τραγωδία περιμένει αναπότρεπτη στο τέλος. Το δράμα αυτού του τέλους μας βασανίζει, συνειδητά ή ασυνείδητα, όπως στους παμπάλαιους χορούς του Αισχύλου. Όσο μένει η ανωμαλία, τόσο προχωρεί το κακό».

- Η Ελληνική Υπηρεσία του BBC έχει 66 χρόνια συνεχούς παρουσίας στο ραδιόφωνο. Άρχισε να εκπέμπει, στα βραχεία κύματα, λίγο μετά την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τον Σεπτέμβριο του 1939.
- Η φωνή που άρχιζε με τη χαρακτηριστική φράση «Εδώ Λονδίνο» δεν άργησε να καθιερωθεί στη συνείδηση των ακροατών ως η ελληνική φωνή του BBC κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Ο Δημήτρης Χόρν στο BBC

- Προσωπικότητες που φιλοξενήθηκαν στα στούντιο της Ελληνικής Υπηρεσίας του BBC:
 Αρχιεπίσκοπος
 Μακάριος,
 Κωνσταντίνος
 Καραμανλής,
 Ευάγγελος Αβέρωφ,
 Νίκος Καζαντζάκης,
 Γιάννης Τσαρούχης,
 Μίκης Θεοδωράκης,
 Κάρολος Κουν,
 Δημήτρης Χορν, Μελίνα
 Μερκούρη, Μαρία
 Κάλλας και πολλοί
 άλλοι.

Δ. ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

- Η δεκαετία του 50' και του 60' είναι μια περίοδος αναγέννησης του ραδιοφώνου, ιδιαίτερα στον τομέα της πνευματικής καλλιέργειας και της αισθητικής εκφραστικής του. Ο εμφύλιος είχε τελειώσει και η σχετική μείωση των αντικομμουνιστικών μηνυμάτων άφηνε κάποια περιθώρια για αναζητήσεις νέων, βελτιωμένων ραδιοφωνικών εκπομπών.
- Αλλά και η παρουσία επώνυμων στελεχών από τον χώρο της διανοήσης, και της τέχνης που διέθετε τότε το ΕΙΡ συνέβαλε στην αναμόρφωση των ψυχαγωγικών προγραμμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο **Οδυσσέας Ελύτης** που το 1953 ανέλαβε διευθυντής προγράμματος του ΕΙΡ, αλλά και ο Πύρρος Σπυρομήλιος που το **1959** διοργάνωσε το **Α' Φεστιβάλ «Ελαφρού τραγουδιού»**, καθιερώνοντας έτσι ένα θεσμό πολύ νεωτεριστικό για την εποχή του.

- Ομιλία Νίκου Καζαντζάκη

Α΄ Φεστιβάλ «Ελαφρού τραγουδιού»

- Πρώτο βραβείο στο τραγούδι του Μάνου Χατζιδάκη «Κάπου υπάρχει η αγάπη μου» με τη Νάνα Μούσχουρη και το Τρίο Καντσόνε. Μάλιστα η απήχηση που είχαν στο λαό μας τα τραγούδια του Χατζιδάκη παρακίνησε το Μίκη Θεοδωράκη να δοκιμάσει και αυτός το 1961 και να πάρει το πρώτο βραβείο με το τραγούδι «Απαγωγή».

- Α' βραβείο φεστιβάλ τραγουδιού της ΕΙΡ 1959

«Κάπου υπάρχει η αγάπη μου»

Μάνος Χατζιδάκις- Νάνα Μούσχουρη

1961. Οι νικητές του Γ Φεστιβάλ Ελαφρού Τραγουδιού του ΕΙΡ Μίκης Θεοδωράκης (Α βραβείο με την «Απαγωγή») και Μάνος Χατζιδάκης (Β, με το Κουρασμένο παλικάρι») και οι ερμηνεύτριες των τραγουδιών τους Μαίρη Λίντα και Νάνα Μούσχουρη (φωτογραφικό αρχείο Καθημερινής)

- Α' βραβείο φεστιβάλ τραγουδιού ΕΙΡ το 1961 στην Αθήνα

«Απαγωγή»

Μίκης Θεοδωράκης- Μαίρη Λίντα

- **Βαθυσήμαντη υπήρξε η προσφορά της Αντιγόνης Μεταξά (ΘΕΙΑ ΛΕΝΑ),** που δημιούργησε με τις εκπομπές της μια παιδαγωγική εποχή, ανάλογη με εκείνη της «Διάπλασις των Παίδων» του Ξενόπουλου. Στα 1940 της ανατίθεται η διεύθυνση του παιδικού τμήματος, που η ίδια ονόμασε «Η ώρα του παιδιού». Το πρώτο παιδικό έργο που ακούστηκε από το σταθμό ήταν «Το όνειρο της Τιτίνας», ένα μονόπρακτο δράμα. Η Αντιγόνη Μεταξά, ας μη ξεχνάμε, ανέλαβε στα χρόνια της κατοχής το δύσκολο έργο της επούλωσης των τραυμάτων της παιδικής ψυχής και της ενδυνάμωσης του ηθικού των παιδιών.

Δεκαετία 60. Η
ραδιοφωνική σειρά
συνέχειας «Πικρή,
μικρή μου αγάπη»
που γνώρισε
μεγάλη επιτυχία
κυκλοφορούσε
επίσης και σε έντυπο.

το Θέατρο της Δευτέρας.

- Το 1952 κάνει την εμφάνιση του αρχικά το Θέατρο της Τετάρτης και αργότερα το Θέατρο της Δευτέρας. Δημιουργείται έτσι ένα "αόρατο θέατρο", αφού το κοινό πρέπει να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατό πιο προσωπικά την αίσθηση της ακοής αλλά και να αφήσει τη φαντασία του να απεικονίσει ελεύθερα τους ήρωες του έργου.

ΔΕΣΠΩ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ, ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ

- Στο ραδιοφωνικό θέατρο η ακοή μεταμορφώνεται σε όραση, αφήνοντας τη φαντασία μας να παίζει το δικό της θέατρο με τα δικά της σκηνικά και τις δικές της φυσιογνωμίες. Εδώ δεν γίνεται μια προσπάθεια υποβιβασμού της αξίας του κανονικού θεάτρου, παρά μια μικρή προσπάθεια σύγκρισής του με τη ραδιοφωνική του εκδοχή, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως παράγοντας εμπλουτισμού της θεατρικής τέχνης, καθώς και ως μια μεταλλαγή του θεατρικού θεάματος σε θεατρικό ακρόαμα”

Εξώφυλλα του «Ραδιοπρογράμματος» με ηθοποιούς του Ελληνικού Θεάτρου

ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

«Ηχώ και Νάρκισσος» του Νότη Περγιάλη

Δημήτρης Χορν-Έλλη Λαμπέτη
1956

ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

«Ηχώ και Νάρκισσος» του Νότη Περγιάλη

Δημήτρης Χορν-Έλλη Λαμπέτη
1956

ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ

«Το κοροϊδάκι της Δεσποινίδας»(1960) του
Νίκου Τσιφόρου και Π.Βασιλειάδη

Τζένη Καρέζη-Ντίνος Ηλιόπουλος-
Διονύσης Παπαγιαννόπουλος

Θέατρο της Τετάρτης 1960. Δον Ζουάν του Τσέχοφ σε μετάφραση Νίκου Γκάτσου. Μάνος Κατράκης, Αλέκα Κατσέλη, Νίκος Χατζίσκος, Γιάννης Αργύρης.

ΗΧΗΤΙΚΑ ΕΦΕ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Έτσι, για το κελήδισμα απλώς έτριβαν ένα φελλό σ ένα μπουκάλι, για τον κεραυνό μετακινούσαν ένα τσαλακωμένο χαρτί μπροστά στο μικρόφωνο, για τη μηχανή ενός τρένου έτριβαν δυο γυαλόχαρτα το ένα πάνω στο άλλο, ενώ για τα βήματα στο χιόνι, πιέζαν διαδοχικά ένα κουτί με κορν φλάουρ. Ειδικές κατασκευές παρήγαν επί τόπου στο στούντιο και άλλους ήχους, όπως για παράδειγμα το γνωστό ήχο «της πόρτας που τρίζει». Τον ήχο της άγκυρας του πλοίου όταν δένει, τον απέδιδε μια ειδική κατασκευή από ένα μοχλό που περιέστρεφε μια αλυσίδα. Εκτός από τα ηχητικά εφέ στο στούντιο, υπήρχαν επίσης τα ηχογραφημένα ή έτοιμα ηχητικά εφέ, σε μαγνητοταινία. Αυτή η μαγνητοταινία με τα ηχογραφημένα, γενικά ηχητικά εφέ κυκλοφορούσε από το BBC. Τέλος, οι αμιγώς ελληνικοί ήχοι ήταν ευθύνη ενός συνεργείου «ηχοσυλλεκτών», όπως για παράδειγμα οι ήχοι κρεαταγοράς. Στις περιπτώσεις αυτές, αναλάμβαναν δράση οι «ηχοσυλλέκτες»...

ΗΧΗΤΙΚΟ ΕΦΕ / ΤΡΙΒΗ ΜΕ ΕΝΤΑΤΗΡΙΑ

ΗΧΗΤΙΚΟ ΕΦΕ / ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΗΧΩΝ
ΚΑΡΕΚΛΑΣ ΣΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΧΩΡΟ (ΠΑΡΑΛΙΑ, ΑΥΛΗ, ΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ
ΠΑΡΑΛΙΑ, ΣΧΗΜΑΤΙΝΟ ΔΡΟΜΟ, ΣΥΛΛΟΓΗΝ ΟΥΡΥΣΩΝ ΠΕΤΡΑΣ, ΚΑΛΥΚΩΝ

ΣΥΣΤΗΜΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΗΧΗΤΙΚΩΝ ΕΦΕ HALD SOUND LTD.

ΗΧΗΤΙΚΟ ΕΦΕ / ΑΓΚΥΡΑ

- Ο Σοβιετικός αστροναύτης

Γιούρι Γκαγκάριν από το διάστημα (1960)

- Γεώργιος Σεφέρης

Απονομή βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας
(1963)

- Ο Αμερικανός αστροναύτης

Νηλ Άμστρονγκ στη σελήνη 21-7-1969

Τρίτο Πρόγραμμα του Μάνου Χατζιδάκι.

- Τομή στην ραδιοφωνική ιστορία της ΕΡΤ αποτέλεσε το Τρίτο Πρόγραμμα του Μάνου Χατζιδάκι. Ο γνωστός συνθέτης καταργώντας τις παραδοσιακές διοικητικές πρακτικές, όπως αυτό του χτυπήματος της κάρτας κάλεσε τους στενούς συνεργάτες του να εργαστούν σκληρά με μια βασική προϋπόθεση εργασίας: **ΝΑ ΔΡΟΥΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑ** π.χ. να κάνουν ό,τι είδος χορωδίας νόμιζαν. Η αρχή του ήταν **ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΕΥ ΟΡΙΩΝ, ΠΛΗΝ ΜΕΤΑ ΣΤΟΧΩΝ**. Ο ενθουσιώδης πυρετός για δουλειά και δημιουργία υποσκέλισαν το σοβαροφανές πρόσωπο της τότε ραδιοφωνίας. Ωστόσο το πνεύμα ελευθερίας δεν επικράτησε για πολλά χρόνια λόγω των στενών πνευματικών οριζόντων της ποικιλώνυμης εξουσίας.

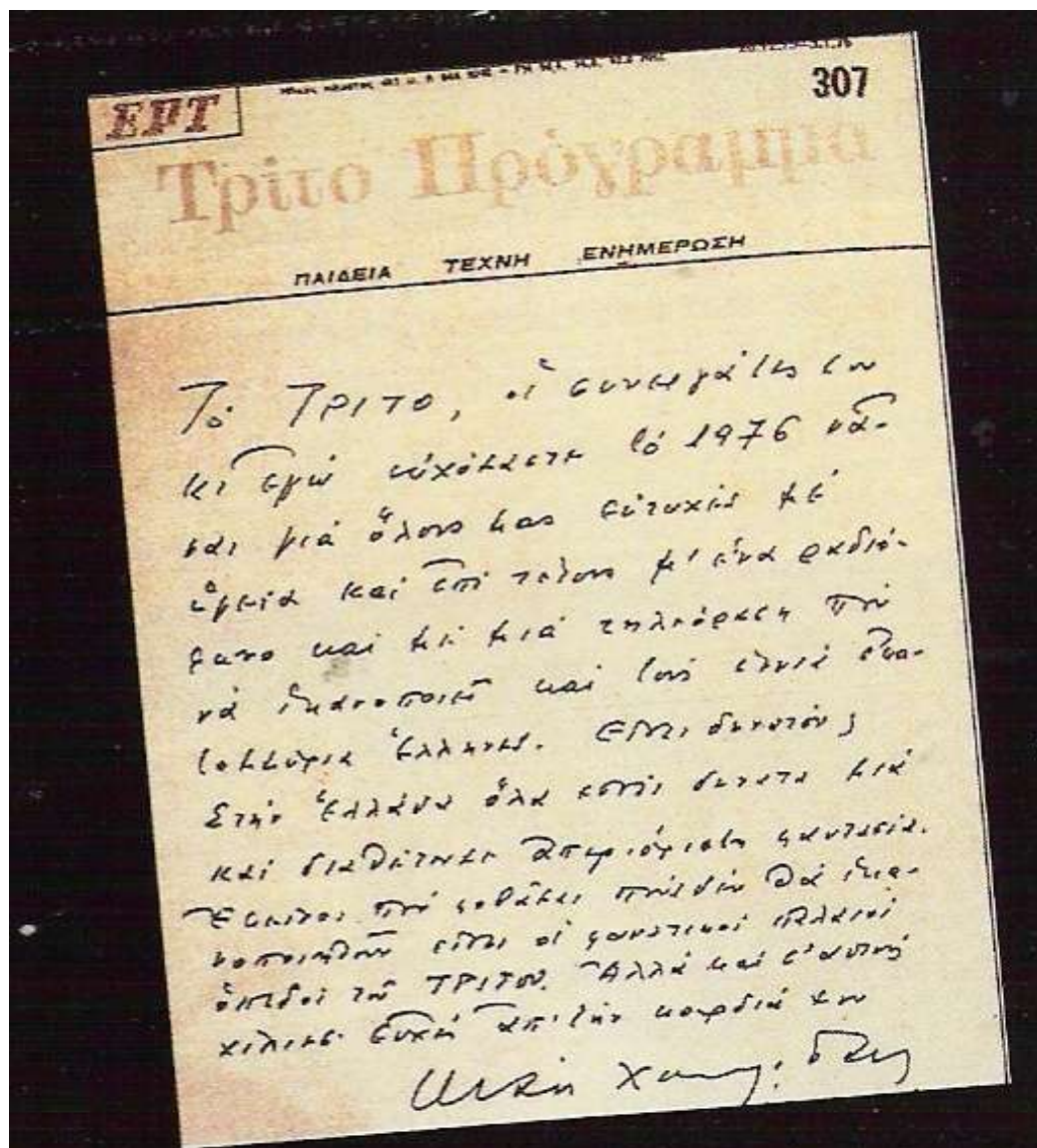
- Το φθινόπωρο του 1976 κατάφερε να ανεξαρτητοποιήσει το Τρίτο Πρόγραμμα και να αυξήσει το χρόνο εκπομπών από 7 σε 12 ώρες. Ειδικά μετά το 1977, όταν πλαισιώθηκε από άτομα τα οποία ο ίδιος επέλεξε, δημιούργησε μια πολιτιστική επανάσταση για τα ελληνικά μουσικά δεδομένα άνευ προηγουμένου.
- Προαναγγέλλοντας, ήδη από το 1975, τις αλλαγές τις οποίες σχεδίαζε δήλωνε στον ελληνικό τύπο:

« Το Τρίτο, έτσι καθώς θα είναι ζωντανό, θα μας υποχρεώνει σ' ένα άκουσμα διαφορετικό απ' ό,τι συνηθίζαμε ως τα τώρα. Θα απαιτεί μια σχετική εσωτερική προετοιμασία. Δεν θα χαϊδολογιά, θα κεντρίζει. Θα μας υποχρεώνει σε προσοχή. Το Τρίτο δεν έχει προκαταλήψεις. Αγκαλιάζει όλα τα είδη της μουσικής στο πιο ακριβό τους αποτέλεσμα. Ακόμα και τις άλλες τέχνες...»

- Το Τρίτο επί Χατζιδάκι ακούστηκε για πρώτη φορά πανελλαδικώς, ενώ μεγάλο μέρος των εκπομπών ήταν ζωντανές αναμεταδόσεις συναυλιών από την Αθήνα, αλλά και άλλες πόλεις, συμπεριλαμβάνοντας πολύ συχνά έργα Ελλήνων συνθετών. Εγκαινίασε τις ελεύθερες συζητήσεις και τα ζωντανά ρεπορτάζ, προχώρησε στην οργάνωση της δισκοθήκης του αρχείου παραδοσιακής μουσικής με αυθεντικές ηχογραφήσεις και ίδρυσε τη χορωδία της ΕΡΤ.

Ευχές του Μάνου Χατζιδάκι για το 1976 στο
εξώφυλλο του ειδικού ενθέτου που κυκλοφόρησε
μαζί με τη «Ραδιοτηλεόραση»

Τα σχόλια του Τρίτου

Είναι το τρίτο θα 'λεγα
Σαν αγορά υποδημάτων για παιδιά,
που ακόμη δεν έχουν ενηλικιωθεί.
Είναι σαν σμήνος πελαργών
ή μελαγχολικών περιστεριών.
Σαν ακροβάτες που κινούνται
σε φανταστικά σκοινία.
Σαν κέντημα γριάς από την Κρήτη.
Είναι σαν φωταγωγός/Φωτός αγωγός
/Προαγωγός/Αρχων/Εξάρχων/
Ιδαλγός
Και όπως θα 'λεγεν ο Σουρή;
επιτυχώς:
Το Τρίτο τους ελέφαντες διώκει
Και τιμήν επιδιώκει...

(Μάνος Χατζιδάκις, Κυριακή, 30 Απριλίου 1978)

- Απόσπασμα συνέντευξης του Mick Jagger
Στον Γιάννη Πετρίδη και στην εκπομπή
“Pop Club”

- Οδυσσέας Ελύτης

Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 1979

Ε. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

- Από την ζωντανή εκπομπή στο Ράδιο Αλιβέρι την 18-4-07
Παρουσίαση. Κατερίνα Παπουτσή, Γ. Σέμπος

Το ΛΥΚΕΙΟ ΑΥΛΩΝΑΡΙΟΥ παρουσίασε μελέτη που έχουν εκπονήσει οι μαθητές του με θέμα «Μέρες Ραδιοφώνου». Για τον σκοπό αυτό επισκέφθηκαν τις εγκαταστάσεις του Ράδιο Αλιβέρι όπου ενημερώθηκαν για την λειτουργία του ραδιοφωνικού σταθμού ενώ παρουσίασαν περίληψη των εργασιών τους η οποία μεταδόθηκε απ' ευθείας στους ραδιοφωνικούς δέκτες. Επικεφαλής της ομάδας οι κυρίες Γιάννα Αθανασοπούλου φυσικός και Σταματούλα Κουσερή φιλόλογος. Μαζί τους οι 22 μαθητές του Λυκείου Αυλωναρίου που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να πάρουν απαντήσεις σε ερωτήματα που αφορούσαν ραδιοφωνικές εκπομπές από τους δημοσιογράφους, ενώ ξεναγήθηκαν στις εγκαταστάσεις από τον Δ/ντή του σταθμού κ. Βασίλη Γκότση. Το στίγμα της όλης προσπάθειας από την ομάδα εργασίας έθιξαν οι εκπαιδευτικοί και στην συνέχεια οι μαθητές παρουσίασαν περίληψη της εργασίας τους

Θέμα 1ο Εμφάνιση
των ραδιοφωνικών εκπομπών
στην Ελλάδα.
Παρουσίαση Παν. Σγούρος,
Τάσος Μπιμπλής.

Θέμα 2ο Το ραδιόφωνο
μετά την Γερμανική
κατοχή.

Παρουσίαση Αθηνά
Τσαπέρου

Θέμα 3ο Η τεχνολογία
του ραδιοφώνου
Παρουσίαση Αλέξανδρος
Σούτη

Θέμα 4ο Η λειτουργία
του αναμεταδότη,
ηχητικά κύματα
Παρουσίαση Σταμάτης
Κεράτσας

- Θέμα 5ο Το ραδιόφωνο σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους.
Παρουσίαση Άννα Τσώνη
- Θέμα 6ο Η δύναμη του ραδιοφώνου ως Μ. Μ. Ε
Παρουσίαση Σταύρος Κόσσυφας.
- Θέμα 7ο Ψυχαγωγία και πολιτισμός μέσω ραδιοφώνου.
Παρουσίαση Σωτηρία Λύκου
- Θέμα 8ο Επιμόρφωση και συμμετοχή ακροατών στο ραδιοφωνικό πρόγραμμα.
Παρουσίαση Γιάννα Πηλιχού.
- Θέμα 9ο Ο αθλητισμός μέσω του ραδιοφώνου.
Παρουσίαση Καλιόπη Βαρδακώστα - Ειρήνη Γκαρούτσου

- Θέμα 10ο Η εμφάνιση του ραδιοφώνου στην περιοχή μας. Παρουσίαση Ελεάννα Περδικάρη.
- Θέμα 11ο Μνήμες ανθρώπων που άκουσαν για πρώτη φορά ραδιόφωνο. Παρουσίαση Αγγελική Μερτζανίδου
- Θέμα 12ο Η σύγκριση του ραδιοφώνου με άλλα μέσα επικοινωνιών. Παρουσίαση Τάσος Μάμμας.
Μετά την παρουσίαση αναφέρθηκαν οι πηγές για αυτήν την εργασία που είναι, Σχολικά βιβλία (τεχνολογία επικοινωνιών Β' Λυκείου) Ιστορία Γ' Λυκείου, το διαδίκτυο, βιβλία σχετικά με το ραδιόφωνο και υλικό από τα αρχεία του κράτους. Υπάρχει επίσης και πλούσιο ηχητικό υλικό.

- Θέμα 12ο Η σύγκριση του ραδιοφώνου με άλλα μέσα επικοινωνιών.
- Παρουσίαση Τάσος Μάμμας.

ΡΑΔΙΟ ΑΛΙΒΕΡΙ1

- **2- ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΡΑΔΙΟΜΕΓΑΡΟ ΤΗΣ ΕΡΤ 3 ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ Χ.ΤΣΙΓΓΙΡΙΔΗ (2007)**

- Οι μαθητές ξεναγήθηκαν για τον τρόπο παραγωγής ραδιοφωνικής εκπομπής, ενημερώθηκαν για τα τεχνικά επαγγέλματα και τις δυσκολίες τους. Συγκρίνανε ένα μεγάλο ραδιοφωνικό σταθμό με ένα τοπικό και εντόπισαν τις διαφορές τους.
- Επισκέφθηκαν στη Θεσσαλονίκη το ιδιωτικό μουσείο ραδιοφώνου της ΕΡΤ3 που στεγάζεται στη ΔΕΘ και ενημερώθηκαν για την εξέλιξη της τεχνολογίας και για τον Χρίστο Τσιγγιρίδη τον άνθρωπο που πρώτος ασχολήθηκε με το ραδιόφωνο στην Ελλάδα.

- **3- ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ (2007)**

Οι μαθητές με τη βοήθεια και καθοδήγηση της αρμόδιας υπαλλήλου επεξεργάστηκαν αρχειακό υλικό αναφορικά με την ιστορία του ραδιοφώνου στην Εύβοια.

- **4- ΣΥΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΠΛΗΡΩΣΗ ΦΥΛΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΥΛΩΝΟΣ(2007)**

4- ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΣΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ (2009)

- Η μεγάλη έκθεση στο Ζάππειο για τα 70 χρόνια της Ελληνικής Ραδιοφωνίας έκλεισε τις πόρτες της στις **8 Φεβρουαρίου**. 146.260 άνθρωποι επισκέφθηκαν την έκθεση, κι έζησαν αυτή τη μοναδική "ραδιοφωνική" εμπειρία. Το 2008 συμπληρώθηκαν **εβδομήντα χρόνια** από την ημέρα που εξέπεμψε για πρώτη φορά σήμα το **Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας**. Εβδομήντα χρόνια δημιουργίας, με σημαντικές προσωπικότητες που πέρασαν και περνούν από τα μικρόφωνα της **Ελληνικής Ραδιοφωνίας**. **Εβδομήντα χρόνια** καταγραφής κάθε πλευράς της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. **Εβδομήντα χρόνια** μετά, η Ελληνική Ραδιοφωνία επέστρεψε στο Ζάππειο και στο χώρο απ' όπου μεταδόθηκε η πρώτη εκπομπή με μια μεγάλη Έκθεση που αφηγήθηκε την ιστορία του ραδιόφωνου στην Ελλάδα. Οδηγός το πολύτιμο αρχείο της Ραδιοφωνίας που μας ταξίδεψε από το χτες στο σήμερα, αλλά και στο αύριο του μέσου, αφού η έκθεση κατέληγε στο ψηφιακό μέλλον του ραδιοφώνου. Από τις **8 Δεκεμβρίου** ως τις **8 Φεβρουαρίου** η Ελληνική Ραδιοφωνία γιόρτασε στο **Ζάππειο**.

Στο Ζάππειο οι μαθητές του Γενικού Λυκείου Αυλωναρίου επισκέφθηκαν την έκθεση φωτογραφικού-αρχαιολογικού υλικού για τα 70 χρόνια της ελληνικής ραδιοφωνίας, άκουσαν ηχητικά ντοκουμέντα, αλλά και παρήγαγαν τις δικές τους ραδιοφωνικές εκπομπές στα στούντιο που είχαν εγκατασταθεί στο χώρο.

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ

1. «Καλό ταξίδι Αλέξη...»,
Ψυχάρη Μαρίνα, Ρήγα Μαίρη
2. «Ηλεκτρονική Εξάρτηση»,
Κόσσυφας Πολύκαρπος, Μπαϊρακτάρης Περικλής, Αλιμπινίσης
Γιάννης, Παπαχρήστου Σπυριδούλα, Ζήσης Νικόλαος
3. «Μουσική»,
Σγούρου Χρύσα, Χειλαρή Αποστολία, Τζέμης Γιώργος, Μπονός Τάσος
4. «Το άγχος των εξετάσεων»
ΣαμαράΣοφία, Πούλου Κατερίνα, Ντούρα Αναστασία
5. «Ο τόπος μας»
Γούναρη Παρασκευή, Φούντης Γιώργος, Κάργα Ισιδώρα,
Μερτύρη Σοφία, Βασιλείου Αγγελική
6. «Περιβάλλον»
Μπιμπλής Βαγγέλης, Πασσάς Γιώργος, Γοζαδίνος Φίλιππος,
Πέππας Γιώργος
7. «Παχυσαρκία»
Κατσούλη Βάσω, Λάμπρου Μαρία, Αθανασίου Κατερίνα,
Αναστασίου Μαρία
8. «Δικαιώματα του παιδιού»
Γκαρούτσος Γιάννης, Κιούση Μαίρη, Γκιόκα Στέλιος
9. «Αγορές στο Διαδίκτυο»
Σταμέλου Ελένη, Παναγιάρη Ευαγγελία, Τσούρτου Ευδοκία,
Ρουμελιώτη Αγγελική

ΟΙ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΟ ΖΑΠΠΕΙΟ

1. «Καλό ταξίδι Αλέξη...»

Ψυχάρη Μαρίνα, Ρήγα Μαίρη

2. «Ηλεκτρονική Εξάρτηση»

Κόσσυφας Πολύκαρπος, Μπαϊρακτάρης
Περικλής ,

Αλιμπινίσης Γιάννης, Παπαχρήστου
Σπυριδούλα, Ζήσης Νικόλαος

Η επίσκεψή μας στο Ζάππειο

- Με την ευκαιρία του εορτασμού των 70 χρόνων της ελληνικής ραδιοφωνίας, εμείς οι μαθητές της Β' τάξης του Γενικού Λυκείου Αυλωναρίου, συμμετείχαμε σε μια εκδρομή στο Ζάππειο, όπου διοργανώνονταν εκδηλώσεις. Ο σκοπός μας ήταν να δούμε την έκθεση, αλλά και να ηχογραφήσουμε δικές μας ραδιοφωνικές εκπομπές που είχαμε ετοιμάσει σε ομάδες.
- Στις 25 του Γενάρη του 2009, λοιπόν, ζήσαμε μια απ' τις ωραιότερες εμπειρίες μας. Αφού φθάσαμε στο Ζάππειο μέγαρο, ένα πανέμορφο κλασσικού ρυθμού κτίριο που μαζί με το άλσος του είναι μια απ' τις μαγευτικότερες γωνιές των Αθηνών, πρώτα μας οδήγησαν στην έκθεση (περιλάμβανε φωτογραφικό υλικό, ηχογραφημένα ντοκουμέντα, διάφορα εκθέματα όπως παλιά ραδιόφωνα και υπολογιστές απ' όπου μπορούσαμε να πάρουμε διάφορες πληροφορίες), όπου θα μας ξεναγούσε μια φοιτήτρια-ξεναγός.
- Η ξενάγηση ήταν πράγματι εντυπωσιακή και ξεχωριστή καθώς η φοιτήτρια μας ξεναγούσε με έναν τρόπο ελεύθερο και ευχάριστο και έτσι συμμετείχαμε και εμείς ενεργά. Έπειτα πήγαμε σε έναν χώρο όπου είχαν εγκαταστήσει μικρά studios και ηχογραφήσαμε τις εκπομπές μας με τη βοήθεια ηχοληπτών, οι οποίοι παρεμπιπτόντως ήταν και αυτοί φοιτητές.
- Η ηχογράφηση έγινε υπό συνθήκες ζωντανής ραδιοφωνικής εκπομπής και αυτό ήταν που έκανε την εμπειρία μας ξεχωριστή, αφού προσωπικά εγώ, και οι περισσότεροι συμμαθητές μου πιστεύω, για πρώτη φορά έβλεπα studio ραδιοφώνου και πώς γίνεται μια ραδιοφωνική εκπομπή. Στο τέλος μας έδωσαν και CDs με τις εκπομπές μας τις οποίες ακούσαμε στο λεωφορείο κατά την επιστροφή.
- Σίγουρα η επίσκεψή μας αυτή στο Ζάππειο θα μας μείνει αξέχαστη, γιατί όχι μόνο επισκεφθήκαμε μια θαυμάσια έκθεση, αλλά μας δόθηκε και η ευκαιρία να μάθουμε περισσότερα γύρω απ' το ραδιόφωνο και το επάγγελμα του ηχολήπτη που ίσως σε πολλούς συμμαθητές μου να ενδιέφερε να ακολουθήσουν.

Κόσσυφας Πολύκαρπος

μαθητής Β1 Γ.Λυκείου Αυλωναρίου

- Τα γκολ της Εθνικής Ελλάδας στο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ποδοσφαίρου 2004 στην Πορτογαλία και η κατάκτηση του κυπέλλου όπως μεταδόθηκαν από τους δημοσιογράφους της ΕΡΑ ΣΠΟΡ

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΑΥΡΙΟ

- Η τεχνολογία των ραδιοφωνικών εκπομπών δεν έμεινε λιγότερο ανεπηρέαστη στα 80 χρόνια της ύπαρξης της: από τις εκπομπές στα “μεσαία” και στα “βραχέα” περάσαμε στη σχεδόν αποκλειστική χρήση της μπάντας των FM, με την ομώνυμη διαμόρφωση συχνότητας να αντικαθιστά τη διαμόρφωση πλάτους AM, που κυριαρχούσε μέχρι τη δεκαετία του ’70. Η μεγαλύτερη όμως αλλαγή στο ρόλο του ραδιοφώνου ήρθε από την “ενηλικίωση” της νεότερης “αδερφής” του, της τηλεόρασης. Η επαναστατική ιδέα που προσέφερε ταυτόχρονα όχι μόνο ήχο, αλλά και εικόνα, διεκδίκησε και εν τέλει κέρδισε την πρωτοκαθεδρία στα σπίτια μας, όσον αφορά την ενημέρωση και την ψυχαγωγία.
- Το ραδιόφωνο όμως δεν ακολούθησε φθίνουσα πορεία, οι ακροατές παρέμειναν σε μια μορφή ψυχαγωγίας που επέτρεπε αυτό που η τηλεόραση δεν μπορεί –άφηνε ελεύθερη τη φαντασία. Πέτυχε έτσι να είναι πιο “προσωπικό” μέσο από την τηλεόραση: η απάντηση στην ερώτηση “Ποιους σταθμούς ακούτε;” προσδιορίζει την προσωπικότητά μας καλύτερα από το “Ποια κανάλια βλέπετε;”
- Σήμερα, με την αλματώδη πρόοδο της τεχνολογίας και τη ραγδαία ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών στην καθημερινότητά μας, το ραδιόφωνο, όπως και τα υπόλοιπα μέσα ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, μεταβαίνει στη νέα εποχή. Η τεχνολογία οδήγησε στην αύξηση των διαθέσιμων ραδιοφωνικών προγραμμάτων, αλλά και στην ακρόαση με νέους τρόπους: μέσω δορυφόρου στις τηλεοράσεις μας, μέσω των κινητών μας τηλεφώνων και, το σημαντικότερο όλων, μέσω του διαδικτύου. Η επόμενη μέρα του ραδιοφώνου δείχνει αλληλένδετη με τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες

αντί -επιλόγου

- Το ραδιόφωνο διαμόρφωσε τον πολιτισμό μιας ολόκληρης εποχής και την παιδεία αρκετών γενεών στην Ευρώπη, την Αμερική και αλλού. Πέρα από τη συχνή και, όσο το επέτρεπαν οι πολιτικές συνθήκες, έγκυρη ενημέρωση, το ραδιόφωνο συνέβαλε αποφασιστικά στη σταδιακή αποδέσμευση των ανθρώπων από τις οπισθοδρομικές παραδόσεις και στην κάλυψη των πολλαπλών κενών που άφηνε το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα.

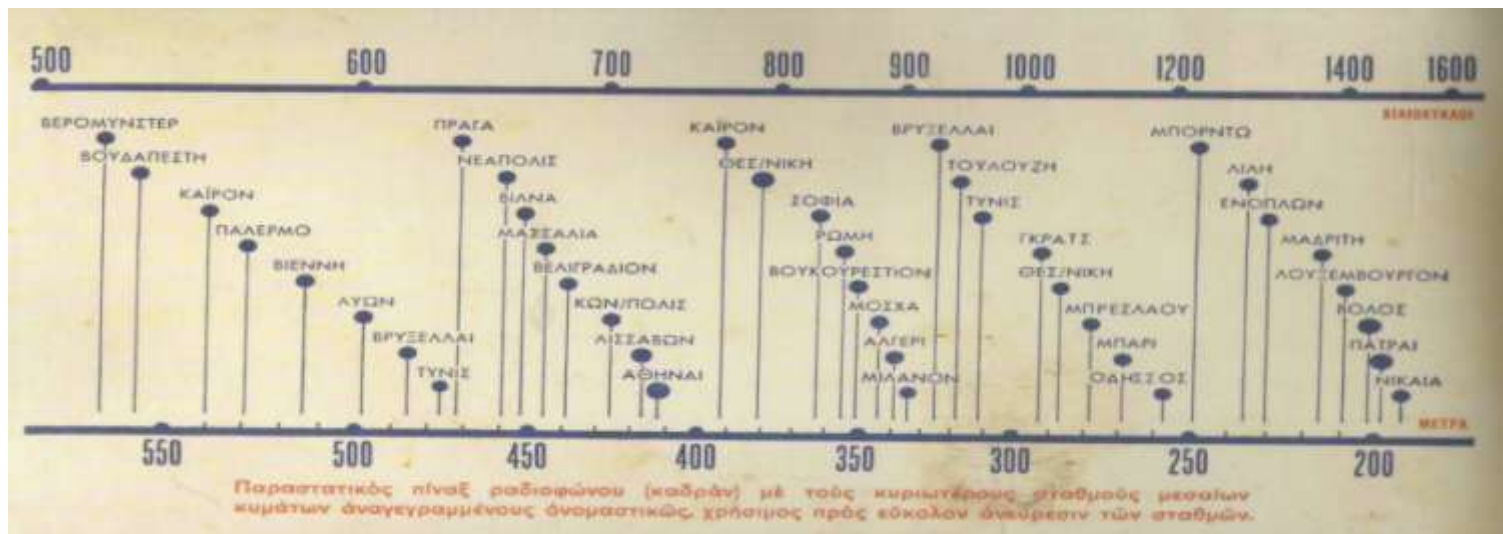
Πηγή ενημέρωσης έπαψαν πλέον να είναι, ιδίως στις μικρές κοινωνίες και στην ύπαιθρο, οι «αυθεντίες» και τα έντυπα των τοπικών κοινωνιών, ενώ πολλοί άνθρωποι, χωρίς πολιτισμική παιδεία, ενημερώθηκαν για πρώτη φορά, μέσω των ραδιοφωνικών εκπομπών, με κανόνες υγιεινής και σωστής διατροφής, με υποδείξεις για ορθή κοινωνική συμπεριφορά και ανατροφή των παιδιών, με προβολή θεμάτων μουσικής και θεατρικής παιδείας κ.ά.

Το ρόλο αυτό του ραδιοφώνου παρέλαβε και συνέχισε, ουσιαστικά μετά το β παγκόσμιο πόλεμο, η τηλεόραση, εισάγοντας και την οπτική διάσταση στα μηνύματα.

Υπεύθυνοι καθηγητές

- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ (Φυσικός)
(για τα σχολικά έτη 2006-07 και 2008-09)
- ΚΟΥΣΕΡΗ ΣΤΑΜΑΤΟΥΛΑ (Φιλόλογος)
(για τα σχολικά έτη 2006-07 και 2008-09)
- ΝΕΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (Φιλόλογος)
(για το σχολικό έτος 2008-09)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Ρ/Ρ ΝΕΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΗΧΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-

- ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΡΤΕΡ ,ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ
- ΛΕΥΚΩΜΑ ΓΙΑ 70 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ
- ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ
ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΑ
- ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ
- ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Β ΛΥΚΕΙΟΥ
- ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ
- ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
- -ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΝΟ
ΧΑΤΖΙΔΑΚΗ

- «Βάλε το Δεύτερο» του Σταμάτη Κραουνάκη και της Λίνας Νικολακοπούλου με την Ελευθερία Αρβανιτάκη.

Γράφτηκε μετά από παραγγελία της Σοφίας Μιχαλίτση, τότε διευθύντριας του Δεύτερου Προγράμματος.

